

FIETSRUTE IN HET KADER VAN TWEEDE WERELDOORLOG

IN OMMEN EN NIEUWLEUSEN EN 75 JAAR VRIJHEID

Met een lus naar de Staatsbossen in gemeente Staphorst

Organisatie: Streekmuseum Ommen en Museum Palthehof Nieuwleusen

Museum Palthehof in Nieuwleusen en het Streekmuseum in Ommen hebben samen een fietsroute uitgezet tussen beide musea. Onderweg worden thema's of bijzondere plekken aangedaan die in het teken staan van de Oorlogsjaren **1940-1945**.

Deze fietstocht gaat door een mooie en gevarieerde omgeving tussen Nieuwleusen en Ommen met de Rollecate, De Meele, (extra lus Staatsbossen gemeente Staphorst), Den Hulst, Oudleusen, Varsen en Vilsteren.

De fietstocht is zowel te starten in Nieuwleusen als in Ommen. Als u in Ommen start begint u met de routebeschrijving op blz. 6. De lengte van de route is ongeveer 55 km. Met de lus via het Staatsbos bij Punthorst er bij is de route 12,5 km langer.

Op het routekaartje is de route met een rode onderbroken lijn aangegeven. U fietst voor eigen risico.

Museum Palthehof is gevestigd aan het Westeinde 3 in Nieuwleusen, telefoon 0529-485255. Openingstijden expositie: woensdag t/m zaterdag van 13.30 - 17.00 uur. Groepen ook na afspraak buiten de normale openingstijden. Voor afspraken: info@palthehof.nl.

Streekmuseum Ommen is gevestigd in molen Den Oordt, De Oordt 7 in Ommen, telefoon 0529-453487. Openingstijden expositie: dinsdag t/m vrijdag van 10.00 -17.00 uur; zaterdag van 13.00-16.30 uur. Groepen ook na afspraak buiten de normale openingstijden. Voor afspraken: info@museum-ommen.nl.

Let op dat u vooraf informeert of het museum dat u wilt bezoeken geopend is op het moment dat u de route gaat fietsen. Uiteraard kunt u de route ook fietsen, en het museum op een ander moment bezoeken.

START NIEUWLEUSEN (vanaf Museum Palthehof)

We starten bij Museum Palthehof (1). Na bezichtiging van de tentoonstelling NIEUWLEUSEN 75 JAAR VRIJ het museumterrein verlaten. Schuin links voor u ziet u rechts naast de kerk de aanbouw. Op die plek was het Moddergat (2) waar een Duitse verkenner c.q. spion die, achterna gezeten door leden van de ondergrondse, probeerde zijn leven te redden door in de modder onder te duiken, en lange tijd, ademhalend door een holle rietstengel, ondergedoken te blijven. Na verloop van tijd kwam hij boven 'water' en werd alsnog in de kraag gevat. [Er is nog wel een moddergat in het Palthebos, van later datum, ontstaan bij het ophogen van grond voor de tribunes van het openlucht theater. Dat moddergat vindt u door vanaf het museumterrein direct rechts het wandelpad op te gaan, op zandkruising rechtdoor tot einde pad, daar links. Aan het einde van het pad rechts ziet u het andere moddergat.]

Ga vanaf het museumterrein linksaf naar het Westeinde. Op het Westeinde aan uw rechterhand bij de Hervormde Kerk ziet u het Monument (3) voor militairen in dienst van het Nederlands Koninkrijk van 1940 - 1945, na 1945 en Burger-slachtoffers. 8 namen van Nieuwleusenaren omgekomen door oorlogshandelingen in WOII en 4 namen van ongekomen Indiëgangers.

De Hervormde Kerk (4) - Op 13 april 1945 werd Nieuwleusen bevrijd door het Toronto Scottish Regiment. Uit een gevechtsverslag blijkt dat het regiment enorm heeft rondgezworven, en dat het 10de peleton naar Nieuwleusen werd gestuurd, waar de commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten Nieuwleusen om 6 uur 's avonds tot bevrijd gebied verklaarde. De kerkklok werden geluid, en op het Gemeentehuis (5) werd de Nederlandse Driekleur gehesen, in bijzijn van de toegestroomde bevolking. Drie grote foto's van Bevrijdingsdag 1945 hangen op de tentoonstelling 75 JAAR VRIJHEID IN NIEUWLEUSEN in Museum Palthehof.

Staande met de rug naar het monument ziet u recht voor u het (voormalige) Gemeentehuis (5), schuin rechts over de kruising Café Restaurant De Viersprong (6). Burgemeester Backx en zijn gezin doken van 14 mei 1943 tot 24 april 1945 elders onder. Zijn plaatsvervanger was een NSB-burgemeester, die naast burgemeester van Nieuwleusen ook waarnemend burgemeester van Avereest was. Tijdens zijn verblijf in Nieuwleusen was hij in pension bij hotel-café de Viersprong.

U gaat het Westeinde op in westelijke richting (ri. Zwolle). Links naast café Het Witte Peerd, op de oprit naar Museum Palthehof stond in de oorlog het Palthehuis (7). Hierin was het distributiekantoor gevestigd. Op 25 januari 1944 werd door de verzetsgroep Meppel een mislukte overval gepleegd op dit kantoor. De agent die de sleutels van het kantoor in bewaring had, kwam hierbij om het leven.

Aan de andere kant van Het Witte Peerd, in het monumentale pand Het Olde Ambt was de Burgemeesterswoning (8). Hier woonde burgemeester Backx, en in de toenmalige uitbouw aan de rechterkant was eerst de gemeentesecretarie en later de brandweerkazerne ondergebracht. Vlak voor de bevrijding kwamen twee mannen van de verzetsgroep uit het Staatsbos, gekleed in Duitse uniformen, de brandweerauto opeisen. De brandweerauto werd meegenomen en ingezet tijdens een actie van het verzet. De auto werd totaal vernield. Na de oorlog heeft de burgemeester bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken een dringend verzoek ingediend om vervanging van de enige brandweerauto van het dorp.

Westeinde 102, bakkerij Dunnink (9) - In het pand waar nu de organisatie ORA is gehuisvest was destijds bakkerij Dunnink (9), tegenover de bakkerij

was een bosje waarin de Duitsers twee tanks verdekt hadden opgesteld. Toen de Duitsers aan het einde van de bezetting vluchtten voor de geallieerden, namen ze één van de tanks mee als vervoermiddel. De andere staken ze in de brand. Daar vlakbij, iets verder het veld in is een vliegtuig neergestort dat niet ontplofte, maar helemaal de grond ingeboord werd. Later was het wrak verdwenen: een neergeschoten vliegtuig betekende "jacht" voor de bevolking. Al vlug hadden verrekijkers, kaarten, parachutes en andere waardevolle zaken nieuwe eigenaars gevonden, en hadden meerdere mensen in de buurt een stuk rubber als mat bij de buitendeur liggen.

Westeinde, Hoevenbrug (10) Zes boerderijen afgebrand! Op 10 april 1945 trokken geallieerde gevechtscmando's over Oosteinde - Westeinde richting Zwolle, waarbij ze bij de Hoevenbrug meenden dat een groep bezetters zich in één van de boerderijen bevond. De commando's schoten vanuit hun gevechtswagen met lichte granaten dwars door de verdachte boerderijen, die allen vlam vatten. De bewoners moesten het vege lijf zien te redden. Een bewoner kwam bij deze beschieting om het leven. Zijn naam staat vermeld op het monument bij de Hervormde Kerk. De boerderij van deze persoon is niet herbouwd. De vijf andere boerderijen wel, ze staan aan Westeinde, Hoevenweg en Ebbenweg, bij elkaar in de buurt. Ze zijn herkenbaar aan bijna gelijke bouw en de rode pannen daken, dit zijn zogenaamde **wederopbouwboerderijen**.

Fiets een paar meter terug richting Nieuwleusen en sla linksaf de Koedijk in, op de splitsing rechts aanhouden, de Meentjesweg (11) op. Op Meentjesweg 4a vond de onderduiker Hiddo de Vries gedurende langere tijd een thuis. Meerdere onderduikers vonden aan deze rustige, afgelegen weg een onderdak.

Eind Meentjesweg even linksaf Meeleweg volgen onder de spoorlijn door tot waar rechts van de weg op nr. 120 CBS De Meele (12) staat. In de oorlog speelde het Hoofd dezer school een sleutelrol in het verzet. Het duidelijk Joodse jongetje Edje, Ed van Thijn, heeft een paar dagen de school bezocht. Hij speelde in het speekwartier wel met de schoolkinderen. Doordat de school dicht bij de spoorlijn lag, en nog steeds ligt, vlogen er regelmatig vliegtuigen laag over om de treinen te beschieten. De eerste keer dachten de leerlingen dat de wereld verging, later wenden ze eraan. Als meester floot betekende dat: Snel plat op de grond liggen! Toen de bombardementen toenamen werd de school gesloten en bleven de kinderen thuis.

Keer om richting Nieuwleusen en volg de Meeleweg. Op nr 93 was Ed van Thijn (boeken van zijn hand in MP) korte tijd ondergebracht. Toen een Duitse officier bij het onderduikgezin inkwartiering kwam regelen voor zijn manschappen, werd Edje snel naar een veiliger adres in Oudleusen overgebracht.

Fiets door tot aan de rotonde bij de Jagtclusterlallee. De rotonde driekwart rond, linksaf richting de volgende rotonde, die in de N377. Deze rotonde kruist de Dedemsvaart, hier lag destijds de Rollecatebrug (13), nu twee betonnen "bruggen" over het nog bestaande stuk Dedemsvaart, de linker "brug" voor snelverkeer, de rechter voor langzaam verkeer.

Rollecatebrug (13) - Op vrijdag 10 mei 1940 trokken 23 Duitse kavaleristen (soldaten te paard) met mitrailleurs in kisten aan weerszijden van de paardenruggen langs de Dedemsvaart, via de Leidijk (14) naar Staphorst en verder naar Friesland, waar bij de Afsluitdijk hevig is gevochten. Op 12 mei, eerste Pinksterdag ging in omgekeerde richting een wagen die gewonde en gesneuvelde Duitse soldaten vervoerde richting Duitsland. In de buurt van de Rollecatebrug (13) werd enige tijd rust gehouden, waarbij muziek moest voorkomen dat de mensen in de omgeving het kreunen en kermen der zwaargewonden zouden horen.

Op 9 april 1945 ging het gerucht dat de Canadezen al in Balkbrug waren en

verder trokken richting Den Hulst en de Meele. Er waren mensen uit de buurt die hen uit nieuwsgierigheid tegemoet gingen. Het groepje mensen bij een boerderij op de Meele, vlak voorbij de Rollecatebrug (13) werd door de Canadezen voor Duitsers aangezien en onder vuur genomen. Een van hen kreeg een kogel dwars door de velg van de fiets, hij gooide deze aan de kant en dook de vaart in, onder het kroos kwam hij later thuis. Een jonge vrouw raakte gewond, en door heldhaftig optreden van een oude vrouw werd voorkomen dat de boerderij in vlammen opging. Snel werd een witte vlag op de boerderij geplaatst. De Canadezen trokken zich 's nachts terug tot aan Balkbrug, omdat de Duitsers de brug aan de Lichtmis en de spoorlijn nog met tankgeschut bezet hielden.

EXTRA LUS STAATSBOS ongeveer 12,5 km:

Hoewel niet behorend tot de gemeente Nieuwleusen, is het Staatsbos nauw betrokken geweest bij de sabotageactiviteiten in deze gemeente door de verzetsgroep van "Het Schot".

Via de Rollecatebrug de N377 oversteken en rechtaf, eerste weg linksaf, dit is de Schapendijk. Vv. De tweede weg linksaf, dit is de Dekkersweg. Op 8 april 1945 gingen een verzetsman, Kees de Roos, en een Franse parachutist, Yves Loichot, per motor nog een aantal gedropte spullen ophalen. Zij waren ter plekke onbekend en stopten voor een boerderij halfweg de Dekkersweg om de weg te vragen, niet wetende dat daar een NSB familie woonde die visite had. Juist op dat moment wilden de landwachter en een zoon die op bezoek waren vertrekken naar Zwolle. Er ontstond een vuurgevecht waarbij de verzetsman en de parachutist om het leven kwamen. Rechts van de weg staan twee herinneringskruizen aan de Dekkersweg (SB1). De KP-ers in het Staatsbos hoorden van het vuurgevecht en trokken onder Frans commando naar de boerderij, waar ze met geweervuur werden ontvangen. De vier mannen van het NSB gezin kwamen om, een Franse parachutist werd gewond.

Einde Dekkersweg spoorlijn oversteken, rechtsaf Westerparallelweg volgen. Einde weg rechts de spoorlijn over, dit is de overgang van de Leidijk (14), en de Oude Leidijk (SB2), waarlangs de Duitse troepen op 10 mei 1940 naar de Afsluitdijk waren getrokken. In de hoek tussen de Leidijk (links) en de spoorlijn was een groot water, 't Wiede Gat. Er vlak voorbij links van de Kanlaan, lag kamp " 't Wiede Gat" (SB3) waar de Verzetsgroep o.l.v. Jos Bovanie, politiemann uit lange tijd verscholen zat. Doordat de verzetsgroepen van Staphorst en Steenwijk de gelederen samen voegden ontstond daar een 30-man sterke gevechtsgroep. Op 6 september 1944 kreeg een auto met hoge SD-officieren pech in de buurt van het kamp, er ontstond een vuurgevecht waarbij één officier sneuvelde en de ander vluchtte. De 15 aanwezige Knokploegleden (KP-ers) vluchtten naar het Westerhuizingerveld, het kamp werd overvallen door een grote groep Duitsers, maar na de nodige klappen vertrokken de Duitsers weer. De KP-ers vonden met hulp van de boswachter een ander geschikt onderkomen voor overdag in het bos. 's Nachts werd overnacht bij een boer in de schuur. Koerierster Nel (zie MP bovenverdieping) zorgde voor de contacten en begeleiding. Er is veel gebeurd in het Staatsbos en er omheen. Lees meer in het boekje: Bezetting en Verzet in Meppel en Omgeving, van Wim Bakker.

Steek de spoorlijn over en houd rechts aan, dit is de Mr. J.B. Kanlaan. Eerste onverharde weg/ fietspad linksaf het Staatsbos in, Kampweg. Hier is een parkeerplaats waar een bord aangeeft: "Hier was Kamp 't Wiede Gat" (SB3). Fietspad volgen tot paddestoel 22902, hier rechtsaf fietspad volgen tot aan de Vijverweg waar links de informatieschuur van de boswachterij Staphorst staat. Vijverweg oversteken, fietspad vervolgen, dit is de Achterweg. Bij de kruising met de Sterkensweg (paddestoel 23189) rechtsaf, de Sterkensweg volgen tot einde. Daar linksaf parallelweg volgen tot oversteek in N377 (UITKIJKEN DRUKKE 100KM WEG) Hier lag Brug 6 (15) over de Dedemsvaart.

ZONDER EXTRA LUS STAATSBOS:

De Rollecatebrug (13) niet oversteken, maar aan de zuidkant van de vaart uw weg vervolgen, het heet hier Rollecate. Einde Rollecate even schuin links laatste stukje Meeleweg volgen tot aan fietsstrook langs N377. Aan de overkant van de N377 - de weg ligt bovenop de gedempte Dedemsvaart - staan nu de gebouwen van BAM, in de oorlogsjaren stond hier de Openbare Lagere School C in Den Hulst (14) - Tijdens de oorlog werden hier eind 1944 de evacués uit Limburg ondergebracht na de opmars van de geallieerden. Op het schoolplein kwamen mensen samen om naar de radio te luisteren naar nieuws uit het westen van Nederland dat nog niet was bevrijd. Op 5 mei hoorde men hier eindelijk het klokgelui dat de vrede voor heel Nederland betekende. Na de bevrijding werden er de teruggekeerde Nederlanders ondergebracht die tijdens de bezetting in Duitsland te werk waren gesteld.

Fietsstrook volgen tot kruising met Backxlaan*. [** Voor verkorte route op Backxlaan rechtsaf terug naar Museum Palthehof (ongeveer 3 km).*] Fietsstrook bij Backxlaan recht door vervolgen tot oversteek N377. Hier rechts aanhouden en parallelweg op: Den Hulst. Den Hulst volgen tot Wethouder Bijkersweg (is de 3de weg rechts). Hier bevindt zich weer een oversteek over de N377. In 1940 lag hier Brug 6 (15) - deze brug ging op vrijdag 6 mei 1940 's morgens om 4 uur de lucht in. D.w.z.: het draaiwerk werd vernield. Deze brug was tijdens de mobilisatie een verkeerspunt dat van belang was voor het doorgaande verkeer omdat daarover de provinciale straatweg van de zuidzijde over de brug naar de noordzijde van de vaart ging.

Aan de zuidzijde van Brug 6 was destijds Maalderij De Vlijt (16). Er tegenover aan de andere kant van de Dedemsvaart hadden de Duitsers een mitrailleurpost bij de brug. Deze post kon vanuit de kelder van de maalderij in de gaten worden gehouden. Het verzet was van plan om de Duitsers uit te schakelen als de Canadezen er aan kwamen. Een paar dagen voor het zover was trokken de Duitsers zich echter al terug naar Zwolle. Ze hebben de brug wel laten springen, wat inhield dat de beide ophaalbomen vernield werden, waardoor het tegengewicht naar beneden klapte. Omwonenden hebben de brug zodanig gerepareerd dat de Canadezen er wel overheen konden. Het wegdek op de brug was immers niet kapot.

Den Hulst vervolgen tot De Stouwe, hier rechtsaf. De Stouwe 350 meter opfietsen, daar stond rechts van de weg in de oorlog een boerenschuur. Zo'n 100 meter achter de schuur midden in het land is op 15 maart 1944 een Amerikaanse bommenwerper type B24 brandend neergestort (17) die op de terugweg van een bombardement in Duitsland, daar al was aangeschoten. De gezagvoerder, David Talbott, had zijn 10-koppige bemanning daar al bevolen uit het toestel te springen. Eén van de motoren kwam neer aan de Wemerveldveld vlak aan de overkant van de Stouwe tussen de boerderij en de hooiberg. De bewusteloze piloot is boven de Stouwe aan zijn parachute uit het toestel gekomen en bij het Oosterveen, weer bij bewustzijn, neergekomen en veilig weggeloodst naar een afgebrande boerderij aan de Middeldijk. 's Avonds is de piloot overgebracht naar een boerderij aan het Oosterveen, waar al een andere onderduiker gehuisvest was. Twee jongemannen uit Nieuwleusen hebben 's nachts samen hele ritsen patronen en één van de mitrailleurs uit het wrak gehaald. Na reparatie werkte de mitrailleur weer. De verzetsgroep van Jos Bovanie kwam hem een paar dagen later opeisen voor sabotageactiviteiten.

De Stouwe vervolgen, eerste weg rechtsaf, dit is het Oosterveen, op T-kruising even rechts en direct weer links Oosterveen vervolgen. De eerste

boerderij rechts is de boerderij waar de piloot samen met een Friese verzetstrijder ondergedoken was. Oosterveen vervolgen tot kruising met Paltheweg. Hier linksaf, kruising met Oosteinde rechtdoor oversteken. Volgende kruising, met Middeldijk rechtdoor, Bliksweg. Einde weg rechtsaf, dit is de Kringsloot West, einde weg linksaf, Dommelerdijk. Dommelerdijk volgen tot u de bebouwing van Oudleusen voor u ziet liggen. Hier op Het Plaggenveld linksaf, eerste weg rechts, Muldersweg, en vv. rechtsaf Roggeland in waar tegenover nr.10 (hoek speeltuintje) een oorlogsmonument (18) is opgericht (vliegtuig verwerkt in natuursteen) met het opschrift: "Ter herinnering aan de op 20 oktober 1943 neergestorte Britse bommenwerper waarbij 6 bemanningsleden sneuvelde".

Het is nu nog 14 kilometer naar Streekmuseum Ommen.

Ga terug naar de Muldersweg en sla linksaf de Schoolweg in (verlengde van de Schoolstraat) in oostelijke richting. Na 800 meter op eerste kruising rechtsaf (Westerkampen).

Op de Westerkampen eerste weg linksaf (Oude Hessenweg en dus niet de N340!). De Oude Hessenweg uitfietsen en op kruising met de Oosterkampen oversteken het verharde fietspad van de Oude Hessenweg volgen. Bij enkele woningen maakt het fietspad een scherpe bocht naar links (Hekmansweg), richting Gotcha Outdoor (Hekmansweg). Fietspad blijven volgen en via de brug de Stouwe oversteken. De verharde Hasselerweg blijven volgen. Gaat over in Oude Woestendijk (rechts aanhouden). In de bocht naar rechts tegenover het Informatiehutje (ingang zandpad met rood paaltje aan de overkant) bomkraters (19) uit de WO 2.

De Oude Woestendijk vervolgen en op eerste splitsing (200 meter na infohutje) linksaf: Dwarsdijk. De Dwarsdijk uitfietsen tot aan de Balkerweg. Op de Balkerweg met fietspad rechtsaf richting Ommen.

Bij rotonde Karwei rechts aanhouden. In Ommen bij het gebouw DOEK (Politiebureau, brandweer en gemeentewerf)) rechtsaf via smal paadje het parkeerterrein van het Gemeentehuis van Ommen oprijden.

Aan de muur van het gemeentehuis bevindt zich een gebeeldhouwd herdenkingsmonument (20), ter herinnering aan de strijd voor de vrijheid tegen de onderdrukking in de oorlogsjaren 1940-1945. De maker van het monument is Titus Leeser. Sinds 11 april 2015 worden alle uit de gemeente Ommen omgekomen burgers herdacht met hun namen bij het bestaande oorlogsmonument. Hier staat de tekst: "Ter herinnering aan de inwoners van Ommen die door oorlogshandelingen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen" Het gaat om 71 namen van omgekomen Ommenaren, inclusief de Joodse bevolking en de Joodse leerlingen van de Internationale school Eerde. Ook zij die omgekomen zijn in het voormalig Nederlands Indië en Korea.

Een koperen maquette op de muur van het gemeentehuis herinnert aan de bevrijding door de Canadezen in april 1945 (21) en is aangeboden door Comité Welcome Veterans op 5 mei 2001.

Ga weer terug richting gebouw DOEK en volg het fietspad van de Balkerweg tot aan de rotonde bij Albert Heijn. Hier linksaf: Strangeweg. Op de Strangeweg na 500 meter, na bedrijf OCB rechtsaf (Ommeresstraat). De Ommeresstraat uitfietsen tot aan de Hardenbergweg. Op de Hardenbergerweg rechtsaf. Na 60 meter aan de rechterkant Algemene Begraafplaats (22). Vooraan rechts de oorlogsgraven van vier gesneuvelde Engelse vliegers (22). Na een bombardement op de Duitse stad Emden worden ze op de terugweg aangevallen door Duitse nachtjagers. Hun vliegtuig stort neer op 20 juni

1942 boven Arriërveld bij de boerderij van M. Kroese. Van de acht mensen die in het vliegtuig zaten komen Arthur Buckley, Douglas A. Melville, Peter Nixeyen Wilfred E. Pearson om het leven. Achter de graven een grafteken met de woorden: 'There is a corner of a foreign field, that is forever England' [fragment van het gedicht The Soldier van Rupert Brooke] [Vertaling: Er is een hoek van een veld in den vreemde, dat voor altijd Engeland is. Doordat er een Engelsman ligt begraven]

Ga terug naar de Hardenbergerweg. Richting centrum Ommen (rechtsaf) volgen. U steekt het voormalige Ommerkanaal over en gaat direct linksaf richting Het Bakken en passeert aan de rechterkant de Joodse begraafplaats (23).

De Tweede Wereldoorlog betekende het einde van de Joodse samenleving in Ommen. Een gedenksteen met de namen en een Davidster op de Joodse begraafplaats herinnert aan de Joodse inwoners van Ommen, die in 1942 en 1943 werden weggevoerd en nooit meer zijn teruggekomen.

De straat Den Lagen Oordt vervolgen en de eerste weg linksaf, de Jan Houtmanstraat (24).

Tot de KP (Knok Ploeg) van Ommen(24) behoorde Jan Houtman (24). Hij hield zich onder andere bezig met het uitgeven van een ondergronds blaadje. Als dit wordt ontdekt houdt Houtman zich vooral bezig met de hulp aan vliegeniers. Op 17 november 1944 werd de 27-jarige Houtman doodgeschoten door Bikker. Na de oorlog krijgt Jan Houtman postuum een dankbetuiging van generaal Eisenhower van Amerika, van luchtmaarschalk Tedder van Engeland en van de Franse president De Gaulle voor hulp aan geallieerde vliegers.

Na Jan Houtmanstraat de Lodderholt oversteken (iets naar links) tussen twee gebouwen door richting rivier de Vecht (en de oude N340): Hessel Mulertstraat. Deze gaat over in Den Oordt. In de windmolen bevindt zich Streekmuseum Ommen (25). Bezoek hier de interessante expositie "OMMEN 75 JAARVRIJ". De tentoonstelling besteedt onder andere aandacht aan diverse aspecten van de oorlog, zoals het verzet, kamp Erika, droppings, bombardementen en de bevrijding. Ook is er aandacht voor de vervolging van Joden en alle Ommer slachtoffers van het oorlogsgeweld. Verder wordt een klankbeeld getoond van foto's die tijdens de bevrijding in Ommen zijn gemaakt.

START OMMEN (vanaf Streekmuseum Ommen) = vervolg vanaf Museum Palthehof

Het is vanaf het Streekmuseum 17 kilometer voordat u in Museum Palthehof in Nieuwleusen bent.

Start uw fietstocht na een bezoek aan het Streekmuseum (25). Vanuit het Streekmuseum richting Vechtbrug naar de ingang van het Nationaal Tinnenfigurenmuseum aan de Markt (oude gemeentehuis). Op de hoek links van de ingang Tinnenfigurenmuseum een koperen plaat aan de muur (26) op de plek waar op 11 april 1945 de Canadese Black Watch over de oude Vechtbrug kwam om Ommen te bevrijden. Door de geringe schade aan de Vechtbrug kost het de Canadese patrouille weinig moeite om Ommen binnen te komen. Het verzet is niet meer dan twee Duitse soldaten op de fiets. De rest van het Duitse leger is dan al op de vlucht geslagen. Vervolgens trekt de hoofdmacht van het Canadese leger de "Black Watch" richting Ommen. Een bulldozer en tanks trokken mee op. De eerste om opgeblazen bomen op de Stationsweg op te ruimen en de tanks om zonodig vuursteun te geven. Het is nog vroeg in de morgen als op woensdag 11 april 1945 als eerste de stad Ommen veilig en vrij van de vijand wordt verklaard. De andere compagnieën trekken ook meteen de brug over en slaan links af om de linker flank van de opmars naar het noorden te dekken en nemen positie in de buurtschap Varsen. Na vijf

jaar onderdrukking wordt door de Ommenaren voor het eerst weer de Nederlandse driekleur voor de dag gehaald en wappert deze onder andere op het gemeentehuis en bij andere gebouwen: Ommen is bevrijd!

De Bevrijdingsdag van Ommen wordt levendig gehouden met een 'Elf april plein' (27) in het centrum van de stad. Op het Elf april plein een gedenkplaat (28) voor de medeburgers Herman van Aalderen en Johannes Makkinga, die beiden hun leven verloren bij de voorafgaande beschieting van de stad.

Als herinnering aan de Joodse gemeenschap in Ommen zijn op een achttal locaties in Ommen 27 zogeheten Stolpersteine (29) gelegd. Met de kleine messing steentjes van tien bij tien centimeter worden de 27 Ommen Joden herdacht die in de Tweede Wereldoorlog zijn afgevoerd naar vernietigingskampen. Op de steentjes zijn hun namen vermeld en de datum van overlijden. Het gaat om de volgende acht locaties: Gasthuisstraat 15, Markt 4, Brugstraat 18, Brugstraat 19, Kerkplein 6, Kerkplein 7, Dr. A.C. van Raaltestraat 1 en Dr. A.C. van Raaltestraat 5.

Vervolg fietsroute

Vanaf het Nationaal Tinnenfigurenmuseum terug naar de Vechtbrug en steek de Vecht over (Stationsweg). Volg de Stationsweg tot aan Garage Cents aan de rechterkant van de Stationsweg. Hier ter herinnering aan de muur een koperen gedenkteken (30) voor de op 6 april 1945 omgekomen Canadese soldaten luitenant George Thomas Wilson en trooper Gerald Wilfred Soanes. Zij werden getroffen door een vijandelijke Panzerfaust. Hotel Paping (31) brandde toen bijna tot de grond toe af.

Direct na hotel Hampshire Paping (voor de spoorovergang) rechtsaf en gelijk weer rechtsaf: Landgoed Het Laar. Dit pad uitfietsen langs Huize Het Laar tot aan de Zwolseweg. Linksaf richting Vilsteren.

Door het oorlogsgeweld hebben veel wegen schade geleden, onder andere de weg van Ommen naar Vilsteren. In gemeentestukken staat vermeld dat in de jaren 1935 - 1943 het verkeer teruggedrongen werd door tolleren. Direct over de brug met de Regge aan de linkerkant is nog een tolhuisje (32) te zien. In 1942 werd de tolheffing daar ook opgeheven. Onder anderen het veelvuldige gebruik door de Duitsers met het transport van V2-raketten zorgde voor grote schade aan de weg.

In deze omgeving stortte op 13 november 1943 een Amerikaanse jager (Mustang) neer in de punt waar de Regge en de Vecht samenkomen (33). De vlieger lt.kol. T.H. Hubbard was er al eerder uitgesprongen en landde in Sibculo. Hij wist met hulp van het verzet terug te keren naar Engeland. Op 21 februari 1944 werd het lichaam van de Amerikaanse sgt. H. Kubinski gevonden aan de oever van de Regge nabij het tolhuis. Na de oorlog bleek dat zijn vliegtuig zwaar beschadigd was geweest en op slechts op enkele tientallen meters hoogte had gevlogen. Kubinski heeft waarschijnlijk gedacht dat men boven de rivier vloog en iedereen het vliegtuig had of moest verlaten. Het vliegtuig kwam zwaar beschadigd en met enkele gewonden veilig aan in Engeland. Kubinski is later in Margraten begraven.

Onderdoorgang viaduct Laarbrug. Links van de weg ligt nu camping Laarbrug, destijds kamp Laarbrug (34), genoemd naar de brug met dezelfde naam over rivier de Regge. Hier is een NAD werkkamp (34) geweest. In 1942 uit de grond gestampt om in de oorlogsjaren onderdak te bieden aan een afdeling van de Nederlandse Arbeidsdienst (NAD). De dagelijkse werkzaamheden vanuit het NAD-kamp waren de herbebossing en het ontginnen van woeste gronden. In groepsverband, gekleed in overall met op de schouder een schop, werd vanaf

het kamp gemarkeerd naar de werkplek. Later werden de mannen ook ingezet voor het graven van verdedigingswerken zoals loopgraven en tankwallen. Na de Tweede Wereldoorlog deed kamp Laarbrug (34) dienst als interneringskamp. Het kamp ging uit van het toenmalige Ministerie van Oorlog. Op het kamp werd aan verdachten tijdelijk opvang verleend tot hun behandeling door de Rechtbank. In de jaren 1951 tot 1966 verbleven hier in houten barakken ruim 500 repatrianten van het voormalige Nederlands-Indië in Ommen. De naam kamp Laarbrug (34) werd toen gewijzigd in woonoord Laarbrug.

Via de Vilsterseweg richting Vilsteren. In Vilsteren direct na de Vilsterse molen rechtsaf het smalle fietspad op richting stuw. De stuwbrug over de Vecht nemen en de weg tussen de campings door vervolgen. Aan het eind van de weg op de driesprong linksaf (Maneweg). Vervolgens weer eerste weg linksaf (Oude Oever) langs hotel Mooirivier. Op de eerstvolgende driesprong na 1,5 km rechtsaf (Holleweg).

Aan het eind van dit fietspad linksaf (Om de Landskroon). De Landskroon uitfietsen tot aan de verkeerslichten van de N340. De (drukke) verkeersweg Ommen-Zwolle oversteken en rechts aanhouden richting Oudleusen. Weg blijven vervolgen (Dennenkamp). De weg gaat over in Dommelerdijk. Deze volgen tot aan centrum Nieuwleusen. Na 5 kilometer voor de kerk in Nieuwleusen linksaf richting Museum Palthehof.

VERVOLG ROUTEBESCHRIJVING VANAF MUSEUM PALTHEHOF VERDER NAAR STREEKMUSEUM OMMEN - ZIE BEGIN ROUTEBESCHRIJVING.

Wij wensen u veel (fiets)plezier.